

פישוט האינטראקציה בין בנקים ללקוחותיהם - לקראת מודרניזציה של לשון החוזה הבנקאי האחיד

פרופ' רות פלאטו-שנער, ד"ר סול אזולוס-אטיאס

הפורום הישראלי לדיני חוזים 20.6.21

מבוא

- המאמר עוסק בקשיים ההופכים את לשון החוזה הבנקאי לקשה להבנה מנקודת מבטו של הלקוח הצרכני הממוצע.
- הטענה: הפערים בידע הלשוני והמקצועי של הצדדים נובעים לא רק ממורכבות התחביר והשפה, כי אם גם ממורכבות המשמעויות והרעיונות המתגבשים בטקסט במרוםז.
- המאמר קורא להטיל על הבנק חובה לפשט את לשון החוזה (כולל הוספת פריטי ידע והסברים) בהתאם למודל תחבירי-לשוני-אינפורמטיבי המוצע בו.
- החוזה הבנקאי משמש כמקרה בוחן, אך המסקנות מתאימות לכלל החוזים האחידים.

החוזה הבנקאי – קהיליית השיח

- המסמך הבנקאי משלב שתי עגות (ז'רגונים): משפטית ובנקאית, ומבוסס על שני תחומי ידע נפרדים: משפטים וכלכלה.
- קהיליית השיח של החוזה המשפטי: עורכי דין ושופטים.
  - דוברים מקצועיים המדברים בינם לבין עצמם.
  - הטקסט מבליע, בתום לב, פריטי ידע משותפים להקשר השיח.
  - התוצאה: המסמך אינו מובן להדיוטות החסרים ידע רקע.
- קהיליית השיח של החוזה הבנקאי אף מצומצמת יותר: משפטנים הבקיאיים בבנקאות ופיננסים.
  - מאפשר לבנק להבליע פריטי ידע ייחודיים למומחים בתחום.

הכשלים בחוזה הבנקאי

כשלים בפענוח התחביר של לשון החוזה
כשלים בפירוש מילים מהלשון הכללית וביטויים מקצועיים
כשלים בהשלמת מידע מרומז בקישורים אינטרנטקסטואליים

פערים בידע הלשוני-מקצועי

האזטריות של לשון החוזה הבנקאי

כשלים בהשלמת מידע מרומז בקישורים אינטרנטקסטואליים

- טקסטים משפטיים מתאפיינים בקישורים למושגים ורעיונות מורכבים המעוגנים בטקסטים אחרים:
  - באותו מסמך או במסמך אחר (כמו טופס בנקאי נפרד, חוק או תקדים)
  - משפטיים או לבר-משפטיים (כלכליים-פיננסיים)
  - הקישור יהיה מפורש או מרומז
- משמשים להרחבת הידע, ולהשגת בהירות, דיוק וחד-משמעיות.
- הבנת הטקסט דורשת מודעות לטקסט המקושר + הבנתו + הבנת מהות הקשר בין שני הטקסטים.
- החוזה הבנקאי רצוף קישורים אינטרנטקסטואליים, רובם מרומזים.

החובה לפשט את לשון החוזה הבנקאי – מקורות נורמטיביים

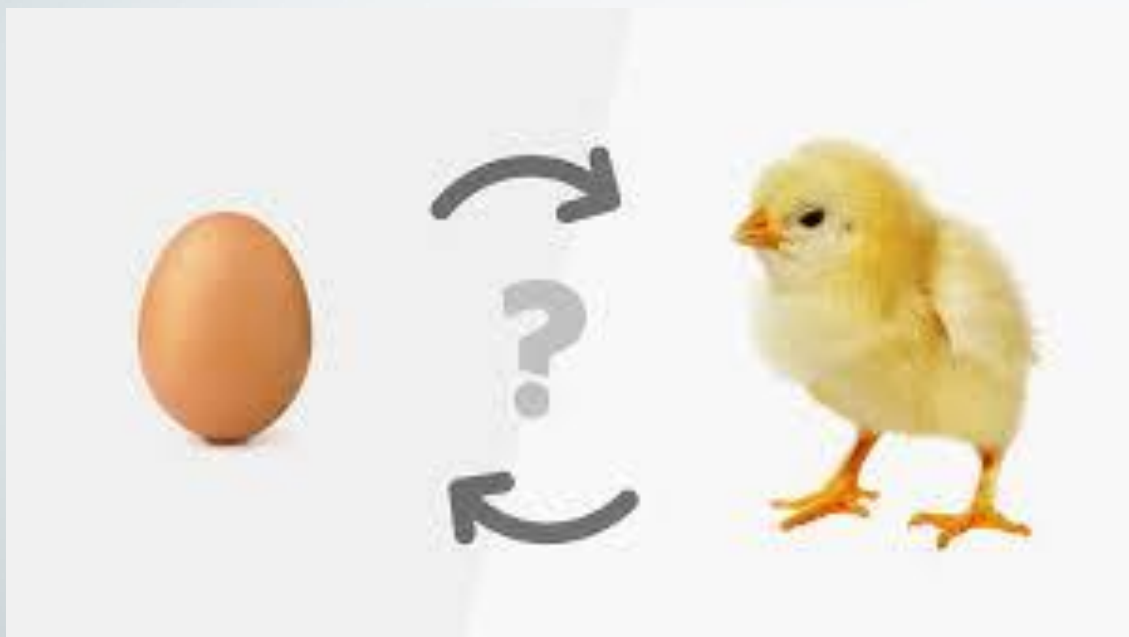
- עקרון תום הלב
- תקשורת בתום לב (*bona-fide communication mode*) מבחינה בלשנית-תקשורתית:
- התאמת הניסוח לנמען וליכולתו לפענח את דברי המוען המפורשים והמרומזים.
- ניתן להבליע ידע רק אם הוא ידוע לנמען.
- ניסוח לא ברור כתנאי מקפח בחוזה אחיד
- חובת האמון הבנקאית
- החוזה הבנקאי כחוזה יחס
- המעמד המעין-ציבורי של הבנקים (דואליות נורמטיבית)

החובה לפשט את החוזה לאור תופעת "הלקוח שאינו קורא"

- תופעת הביצה והתרנגולת

– השאלה אם לקוחות קוראים חוזים יכולה להיבחן רק כאשר החוזים יהיו קריאים.

– כשהחוזה מנוסח בצורה בלתי ניתנת לקריאה, גם לקוחות שהיו חפצים בקריאתו נרתעים מכך, ולכן התוצאה היא אי קריאה של החוזה.

- הקריאה כתהליך נבנה

(על סמך הפרדוקס הלכאורי של שפינוזה)

– כדי להבין טקסט נדרש ידע רקע על הכתוב בו. אך לא ניתן להיות שותף בידע הרקע בלי לקרוא אודותיו.

– הלקוח לא קורא כי יודע שאינו מסוגל להבין. והוא לא מסוגל להבין כי לא סיפקו לו את ידע הרקע הנדרש.

המודל המוצע – "לשון משפטית פשוטה"

"לשון – כולל אלמנטים של דקדוק ומשמעות וכן טכניקות של סידור ועיצוב הטקסט – המאפשרת לנמענים המיועדים למצוא במהירות ובקלות – ככל שמורכבות הנושא מאפשרת – את מה שהם צריכים, ולהבין במאמץ מועט את מה שהם מוצאים."

המודל המוצע – "לשון משפטית פשוטה"

- התאמות לשוניות סגנוניות
  - תיקונים תחביריים
  - תיקונים באוצר המילים
- התאמות לשוניות-אינפורמטיביות
  - הבהרת מונחים והוספת הסברים בנספח בסוף החוזה
- התאמות עיצוביות
  - הדגשות טיפוגרפיות בטקסט המפנות לנספח
  - קישורים אינטראקטיביים כדוגמת ויקיפדיה

תודה על ההקשבה

להרחבה ראו:

רות פלאטו-שנער, סול אזואלוס-אטיאס, "פישוט האינטראקציה בין בנקים ללקוחותיהם – לקראת מודרניזציה של לשון החוזה הבנקאי האחיד" משפטים נא (צפוי להתפרסם ב-2021)

המאמר המלא מצוי [כאן](#)